9 ta' Frar, 1963

Imħallef:

Onor. J. Flores, B.L.Can., LL.D.

Violet mart Alfred Cassano pro. et noe.

versus

Alfred Cassano

Manteniment — Sentenza — "Res Judicata" — Motivi ġodda — Abbandun tad-dar konjugali — Raġuni ġusta — Telf ta' manteniment.

Is-sentenza li tiċħad il-manteniment ma tistax tosta għall-akkoljiment ta' talba ġdida għall-manteniment meta dina tkun bażata fuq fatti u motivi li ssopravjenew dik is-sentenza.

Il-mara li tabbanduna d-dar konjugali ma titlifx id-dritt għall-manteniment jekk jkollha raġuni sufficjenti għal dan.

Il-Qorti, rat l-att taċ-ċitazzjoni li bih l-atriċi wara li jingħataw id-dikjarazzjonijiet u l-provvedimenti kollha meħtieġa premess *illi l-konvenut mhux qiegħed jgħaddi l-manteniment* lil attriċi martu u lil bintu minuri Christine — talbet illi l-konvenut ikun ikkundannat iħallas lil attriċi għaliha u għal bintha minuri Christine pensjoni alimentarja fil-mod, żmien u lok li jiġi stabiliti minn din il-Qorti. Bl-ispejjeż kompriżi dawk tal-mandati tal-elevazzjoni, tas-sekwestru u tal-impediment tas-safar tas-7 ta' Diċembru, 1962, kontra l-konvenut.

Rat id-dikjarazzjoni tal-attriċi;

Rat in-nota tal-eċċezzjonijiet li biha l-konvenut oppona illi l-materja in kwistjoni ġià tifforma 'res judicata' bis-sentenza ta' dil-Qorti tas-7 ta' Novembru, 1962, u subordinatament u mingħajr preġudizzju, illi l-attriċi ddekadiet mid-dritt tal-manteniment kontra żewġha peress li hija abbandonat id-dar konjugali u, nonostanti li ġiet interpellata b'ittra uffiċjali, irrifjutat li tirritorna mingħajr ġusta kawża;

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenut;

Eżaminat l-atti;

Semgħet l-Avukati;

Ikkunsidrat fuq l-ewwel eċċezzjoni:

B'sentenza ta' dil-Qorti tas-7 ta' Novembru, 1962, fl-ismijiet 'Violet mart Alfred Cassano vs l-istess Alfred Cassano' kienet ġiet miċħuda t-talba tal-attriċi għall-manteniment tagħha u tat-tlett itfal mill-konvenut żewġha.

Intqal f'dik is-sentenza illi mill-1 ta' Novembru, 1962 il-konvenut, flok baqa' jagħti flus għal għexien lill-attriċi, ried li

jirregola hu stess l-ekonomija domestika u li mħabba f'hekk l-attriċi ħassitha offiża u għamlet dik il-kawża, u li għalkemm hija marret tiekol għand missierha, l-attriċi baqgħet tgħix fid-dar konjugali. Il-Qorti ddeċidiet illi l-konvenut kellu d-dritt jirregola l-ħajja ġornaliera ekonomika ta' daru, fil-waqt li osservat illi kien ikun ġust u eqwu illi huwa jħalli xi ħaġa tal-flus moderata f'idejn l-attriċi, iżda mingħajr ma dan in-nuqqas tiegħu ma jikkostitwixxi l-kawżali addotta fiċ-ċitazzjoni;

B'ċitazzjoni tal-10 ta' Diċembru, 1962 illum l-attriċi qeda titlob il-manteniment mill-konvenut żewġha għaliha u għat-tifla Christine; u kif hemm fid-dikjarazzjoni annessa maċ-ċitazzjoni, u kif irriżulta fl-isvolġiment tal-kawża, hija ġiebet bħala motiv ġuridiku għat-talba tagħha illi hija kienet kostretta titlaq mid-dar konjugali flimkien mat-tifla minuri Christine għax il-konvenut heddida b'mus miftuħ u werwer ukoll lit-tifla. Ingħad ukoll fid-dikjarazzjoni illi l-konvenut jittratta minn dejjem lil martu agħar minn seftura, u hemm speċifikat it-trattament ħażin li l-konvenut hu allegat li kien juża magħha.

L-allegat theddid b'mus miftuħ ma kienx jifforma meritu tal-kawża diġa deċiża, kif ma setax, billi hu allegat li ġara wara. L-attriċi llum qeda ssostni illi mħabba din il-minaċċa, fl-isfond ukoll ta' trattament ħażin mill-konvenut, hija kellha tħalli d-dar konjugali, u illi in kwantu hija kienet ġustifikata tagħmel hekk il-konvenut għadu obbligat imantniha, kif huwa hu ukoll obbligat li jmantni lit-tifla li ħadet magħha.

Għall-investigazzjoni ta' dan il-motiv adott mill-attriċi mhix ta' ostakolu s-sentenza ċitata; l-attriċi u t-tifla kienu jgħixu fid-dar konjugali, mentri llum m'għadhomx. Wara dik is-sentenza l-attriċi tgħid li nqala' fatt ġdid li biddel il-posizzjoni ġuridika stabilit bl-istess sentenza. Dan, jekk hu fondat, għandu jwassal għal akkoljiment tat-talba tal-attriċi. Għal

eżami mill-Qorti ta' din l-allegazzjoni ma tostax is-sentenza fuq imsemmija. Dak li ma jistax jiġi kontrovers f'din il-kawża huwa biss id-dritt tal-konvenut li jirregola huwa l-ekonomija domestika tal-attriċi u tat-tfal fiċ-ċirkostanzi viġenti fiżżmien ta' l-istess sentenza, *imma dik is-sentenza ma* timpedix ir-riċerka ġurisdizzjonali tal-motiv ġdid avanzat mill-attriċi.

L-anqas fir-rigward tal-attriċi nomine dik is-sentenza ma hi ta' ostakolu għal azzjoni darba li l-attriċi qeda tallega li t-tifla Christine, minna rappreżentata f'dil-kawża, m'għadhiex toqgħod fid-dar mal-konvenut u li dan mhux imantniha. Fiżżmien tas-sentenza din it-tifla kienet toqgħod mal-konvenut li kien jipprovdi għal bżonnijiet tagħha. Illum, skond l-attriċi, iċ-ċirkostanzi tbiddlu, u fuq dil-bażi hemm lok, anki f'dan ir-rigward, għar-riċerka ġurisdizzjonali.

Għelhekk:—

Tiċħad l-ewwel eċċezzjoni tar-'res judicata' opposta millkonvenut, bl-ispejjeż kontra tiegħu.

Ikkunsidrat fuq it-tieni eċċezzjoni:

Il-konvenut qed jinvoka favur tiegħu l-artikolu 6 tal-Kap. 23 tal-liġijiet, li jiddisponi illi d-dmir tar-raġel għal manteniment tal-mara jispiċċa jekk din, wara li tkun telqet mid-dar ta' *żewġha, ma tkunx trid, bla ma jkollha għaliex,* tmur lura fid-dar tiegħu. Din hija forma ta' kostrinġiment psikoloġiku fuq il-mara li tkun telqet mid-dar bla kawża ġusta biex tirritorna għal osservanza tal-obbligu tal-konvivenza ma' żewġha. Mingħajr il-bżonn li jiġu investigati ċ-ċirkostanzi kollha tal-ambjent domestiku tal-miżżewġin, kif jiġri f'kawża ta' separazzjoni personali, *ma jistawx jiġu skartati, fl-eżami* jekk kienx hemm motiv ġust biex il-mara titlaq mid-dar, il-fatturi ta' dak l-ambjent almenu prossimi għall-azzjoni tagħha.

L-attriċi xehdet illi, ġranet wara li spiċċat il-kawża li hi kienet għamlet lil konvenut għall-manteniment, waqt li kienet fil-kamra tas-sodda mat-tifla Christine, ta' sitt snin, il-konvenut li kien liebes ġlekk li juża għal ġnien u kellu ma' qaddu marbut bi spaga mus minn dawk li jinfetħu, meta hija kienet qed tkellmu fuq is-sitwazzjoni ta' bejniethom, huwa ħareġ il-mus miftuħ u qalla "Naqsmek u nnifdek u noħroġlok kemm għandek demm. Min jidħol hawn jaqbeż għalik innifdu bih." It-tifla beżgħet u tgezzet magħha u qalla "Ma nagħmlekx vittma bħal ommok għaliex inti żgħira". L-attriċi allura bdiet tippakkja ħwejjiġha u l-konvenut beda jdawrilha l-mus ma għonqha. Hija mbagħad telqet il-barra. Xehdet ukoll li hi kienet qalet lil tal-"Berqa" li fil-każ ma jsibix id-dar ma jożhodilix aktar il-ġurnal, u lil tal-ħobż illi jekk ma isibix hemm ma joħdilix ħobż aktar u li hi tkun għand ommha għax kienet f'inkwiet kbir ma' żewġha. Anki xehdet li l-konvenut kien jgħidilha li jitfaħha l-manikomju.

P.S. Joseph Vassallo xehed illi fit-18 ta' Novembru, 1962, l-attriċi rrapportatlu li *ġurnata* qabel il-konvenut heddida b'mus *marbut bi spaga u qalla "Jaqbillek toqgħod* kwieta għaliex b'dan *noħroġlok* id-demm lilek u lil min jiġi jaqbeż għalik" u anki rraportat li żewġha kien uriha, iżda uriha biss, ponn tal-ħadid. Ix-xhud eleva u esibixxa l-mus u l-ponn u qal li l-konvenut ċaħad li hedded lil attriċi.

It-tifla Christine xehdet illi l-konvenut fetaħ temprin waqt li hi u l-attriċi kienu fuq is-sodda u qal xi ħaġa lill-attriċi u t-tifla beżgħet. Għalkemm ma setatx tispjega, hija qalet ukoll li dik inhar "il-papà sawwat lil mamà", u anki li l-attriċi kellmitha qabel il-kawża, mingħajr ma tiftakar x'qaltilha.

Giuseppa Borg xehdet, illi fiż-żmien li kienet serva mal-kontendenti, meta kienu flimkien, il-konvenut bagħtha u qalla terġa' tmur meta jgħidilha, u issa hija serva mal-konve-

nut biss. Qalet ukoll li darba rat lil konvenut jaqbad lill-attriċi minn għonqha.

Il-konvenut xehed, li ilu miżżewweġ mal-attriċi għaxar snin u għandhom tliet itfal. L-attriċi għamlet żmien bi "break down" u damet sena taħt il-kura tal-Professur Victor Vassallo li kien jagħmililha "electric shock treatment". Dik in-nhar li inqatet il-kawża l-oħra huwa, wara li l-attriċi ġiet id-dar immwassla minn missierha, il-konvenut qal lit-tifla Christine "Mur għid lil mamà "piacere", għall-kawża li kienet tilfet. "Jien għamilt hekk", qal il-konvenut, "bħal speċi biex nigħbdilha saqajha. Fil-pront jiena ma ssopportejtx u mort kellimt lil attriċi u għidilha: "Tinsix li ħadt ġurament falz għaliex meta l-Imħallef staqsiha jekk kelliex pakketti tas-sopop fid-dresser inti għidtlu le' u fil-fatt kellek." Hi rrispondietni: "Jiena ma qadtx nara jekk hemmx jew le', jiena flus irrid u mhux ikel". Kompla jgħid il-konvenut li l-għada f'nofs inhar ma sab lil ħadd id-dar u l-attriċi irritornat fl-10.30 p.m., u baqgħet sal-14 ta' Novembru, 1962 tiġi lura fl-10.30 mingħand ommha. Dak inhar qalla li jekk sat-8 p.m. hija ma tkunx id-dar hu jmur għand ommha u jagħmel frattarija u jieħu t-tfal lejn id-dar. Hija ma ġietx fit-8 u hu mar għat-tfal. Hija ma kienitx issajjarlu. Kompla jgħid li fis-17 ta' Novembru hu libes ġakketta ħażina għal ġnien li kellha mus imdendel. L-attriċi qaltlu "isma l'hawn ħalli nidħattu daqsxejn; il-għaliex ma tridx tatini flus u qed tagħmel dan?, u hu irrispondiha: "Lili jew tobdini f'kollox jew f'xejn". Lill-attriċi kien ilu ma jagħtiha flus mill-1 ta' Novembru 1962, għalkemm kien jipprovdi għad-dar u kien jgħid lill-attriċi li jekk tkun tixtieq xi ħaġa tgħidlu u jixtrihila. Qalla ukoll li jekk trid flus għandha taqla lil ommha. L-attriċi qaltlu li se taqbad it-tfal u tmur il-barra u weġibha "Int mur fejn trid u t-tfal ħallihom hawn, jiena la nibża minnek u lanqas minn ta' ġewwa, u jekk jiġi xi ħadd biex jeħodli t-tfal dan (il-mus) inqatta fuqu." L-attriċi telqet il-barra. Il-konvenut ċaħad li qallha "B'dan innifdek" u ammet-

ta li mindu telqet mid-dar huwa mhux jagħtiha manteniment.

Fix-xhieda tiegħu il-konvenut, mistoqsi jekk riedx li l-attriċi tmur għand ommha, irrisponda illi hija dejjem kienet tgħid li tmur għand ommha għax għandha ma jonqosha xejn. Hija ma kienetx taqdih u kienet tmur id-dar tard u ma kienitx issajjarlu. Hu ried juriha li tmur jew ma tmurx għand ommha ma kienitx qeda tbeżżaw. Dikinhar l-attriċi kellha ħwejjiġha lesti fuq is-sodda u qaltlu "Jien minn hawn ma rridt xejn u ser nitlaq", u hu qallha: "Mur fejn trid basta lit-tfal tħallihom hawnhekk".

Il-partijiet jaqblu li fid-19 ta' Novembru 1962 il-konvenut interpella lil attriċi biex tirritorna d-dar u hija ma irritornatx.

Ikkunsidrat:—

Il-Qorti hi soddisfatta illi l-konvenut hedded b'mus miftuħ lill-attriċi meta kellha magħha lit-tifla Christine fil-kamra tas-sodda u dina beżgħet.

Il-konvenut stess, infatti, jammetti illi waqt diskussjoni li kellu mal-attriċi fuq jekk hu jagħtihiex flus f'idejha, wara l-kawża li hi kienet għamlitlu u tilfet, huwa kellu f'idejh il-mus li juża għall-ġnien. Huwa però qal li hu dak il-ħin qal lill-attriċi: "Min jiġi jeħodli t-tifla minn hawn dan inqatta fuqu". L-attriċi xehdet li hu qallha li iniffidha bih. Il-konvenut dak il-ħin kien adirat kif jidher mill-istess espressjoni li hu ammetta li uża "dan inqatta fuqu". Issa, hu aktar verosimili li huwa li kien adirat lejn l-attriċi, uża kliem minaċċjuż għaliha milli għal xi ħadd li seta' jipprova t-tfal, għax ma irriżulta xejn li jindika li xi ħadd tal-familja tal-attriċi almenu aċċena xi darba li jittama jeħodlu t-tfal, lanqas meta, kif hu stess xehed, hu kien mar u ħa t-tfal *mingħand missier l-attriċi* meta dina kienet għand missierha bihom fil-għaxija fit-tard.

Kien hemm anki okkażjoni oħra qabel, kif xehdet is-serva Giuseppa Borg, meta l-konvenut uża idejh fuq l-attriċi u qabadha minn għonqha.

Għalhekk il-Qorti taċċetta l-versjoni tal-attriċi.

Dan it-theddid tal-konvenut għandu bħala sfond ir-relazzjonijiet tesi bejn il-kontendenti, li żdiedu wara l-kawża l-oħra. Dikinhar stess tal-kawża l-konvenut bagħat lit-tifla Christine tgħidilha "piacere", għall kawża li l-attriċi kienet tilfet u dan biex il-konvenut "jiġbdilha saqajha". Dikinhar il-konvenut, kif hu xehed ma' ssapportiex u qal lill-attriċi illi kienet ħadet ġurament falz fix-xhieda tagħha.

Jiġi wkoll rilevat illi, għalkemm il-konvenut, skond ma ġie stabilit bis-sentenza tal-kawża l-oħra, kien fid-dritt li jirregola hu l-ekonomija domestika, meta l-attriċi kienet għadha fid-dar konjugali, eppure kif hemm fl-istess sentenza, huwa lanqas ma kien iħallilha f'idejha xi ħaġa tal-flus għax-xiri ta' affarijiet żgħar. U ma għandux jintesa illi, kif xehed il-konvenut stess, l-attriċi għamlet żmien taħt kura mentali, u hekk il-konvenut kien fid-dover li juża aktar rigward fl-atteġġjament tiegħu lill-attriċi.

Ma' irriżultax illi l-attriċi pprovokat lill-konvenut biex jasal biex jheddida b'mus miftuħ flimkien mat-tifla, li, għalkemm ma setetx tfiehem sewwa, uriet biżżejjed li hija beżgħet bl-aġir tiegħu.

Dawn huma ċ-ċirkostanzi prossimi għall-azzjoni tal-attriċi qabel hija telqet mid-dar bit-tifla.

Kieku din kienet kawża tas-separazzjoni, l-indaġini tal-Qorti fuq ir-relazzjonijiet bejn il-kontendenti kienet tinvesti perjodu aktar twil biex tara x'tortijiet seta' kien hemm miż-

żewġ naħiet, imma għall-finijiet ta' dil-kawża, hi suffiċjenti l-indaġini li l-Qorti għamlet.

Hekk il-Qorti tasal għall-konklużjoni illi fiċ-ċirkostanzi l-attriċi kellha għaliex tħalli d-dar konjugali u li tirrifjuta li tirritorna. Il-kawża ġusta għall-allontanament mid-dar tal-mara miżżewġha għandha fil-fehma ta' dil-Qorti, tiġi valutata b'mod soġġettiv sewwa, u f'kawżi ta' dix-xorta hu importanti ħafna l-ambjent familjari li l-mara tkun tinsab fih, li diffiċilment joħroġ quddiem il-Qorti bl-ombri, valuri, u sfumaturi reali tiegħu. Din il-Qorti għandha quddiemha l-minaċċa ankorke forzi improvista tal-konvenut, kwalifikata mħabba l-mezz, fi żmien ta' relazzjonijiet tesi bejn il-kontendenti partikolarment wara l-kawża l-oħra; u għax l-attriċi — hi li tirrekjiedi rigwardi partikolari mħabba l-istat tagħha — ħarġet minn dak l-ambjent familjari u ma tridx terġa' tidħol fih, il-Qorti ma ssibx ġjust illi għandu jifqilha l-mezz tal-għixien mill-konvenut bħala żewġha. Kif diġa ġie rilevat, it-twaqqif tal-manteniment tal-mara li tkun telqet mid-dar konjugali jikkostitwixxi kostrinġiment psikoloġiku fuqha biex hi tirritorna. Iżda dana jkun ġustifikat biss meta ma jkunx hemm qabel kostrinġiment li hija titlaq, kif kien hemm f'dan il-każ.

Din il-posizzjoni ma titbiddilx imħabba illi qabel dik il-minaċċa l-attriċi kellha diġa l-ħsieb li titlaq meta qalet lil tal-ġurnal u lil tal-ħobż biex ma jkomplux imorru jbiegħulha, għax il-pont salienti tal-kawża huwa dak it-theddid, li l-Qorti sabet li kien hemm.

In kwantu għat-talba tal-attriċi tirriferixxi għall-manteniment tat-tifla Christine, l-attur hu dejjem obbligat li jmantniha allavolja mhux miegħu u qeda ma' l-attriċi, anki kieku l-attriċi, per ipotesi, kellha tort; u ma jistax il-konvenut passivament iwaqqaf il-manteniment lil bintu.

Ikkunsidrat:—

Irriżulta illi l-konvenut hu *'estate agent'* u minn ħmistax-il ġurnata 'l hawn ħa xogħol, b'kommissjoni ta' bini Kemmuna. A parti dak li jista' jaqla' minn dan ix-xogħol tiegħu, hu xehed illi jdaħħal fiż-żgur mal-£15 fil-ġimgħa, minn kera ta' żewġ postijiet u minn interessi bankarji. Id-dar konjugali hi tal-kontendenti. Il-konvenut għandu miegħu ż-żewġt itfal l-oħra.

Konsiderati l-bżonnijiet tal-attriċi u tat-tifla u l-mezzi tal-konvenut il-Qorti tiffissa għall-manteniment tal-attriċi u t-tifla Christine, is-somma ta' sitt liri u tmien xelini (£6. 8. 0) fil-ġimgħa, b'kollox.

Għal dawn il-motivi:

Tilqa' t-talba tal-attriċi u tikkundannat lill-konvenut iħallas millum bil-quddiem kull ġimgħa fir-residenza tagħha bħala alimenti għaliha u għat-tifla Christine is-somma ta' sitt liri u tmien xelini (£6. 8. 0) imqassma erba' liri u nofs (£4. 10. 0) għall-attriċi u l-kumplament għat-tifla. Bl-ispejjeż kontra l-konvenut.